HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שכיר בזמנו נשבע ונוטל. פס"ק שיעלה ממלאכתו מבעו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין המפורשים במסכת שבועות (דף מד:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מבעל הבית ושדיוה לשכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכשבור שנתן לזה כשנתן לחבירו: (ב) **אמר.** בעלמא אפי' ביום זמנו נתן לומר פרעתיך כבר ובשבועה היכא שהטילו מכמיס על מי שתינו מודה במקצת: **ובפב ניה.** משכיר לשוכר שטרא שהשכירה לו לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן בא לפני ד"ד ואמר כבר פרע לה חמש שנים וזה אמר לא פרעתי ללא שלא: **מיתיבי.** בעל הבית דקרקע מחזקת בעליה עומדת על כל דבר שפק הבא לפניהן: **שכרו.** שוכר: **דלא מחזק בה.** ללא תימא לקוחה היא בידי ולא שתוכל למכור עשר שנים לעולם: **שואל אדם בטובו לעולם.** פס רואה אדם כלי לחבירו ואמר השתילני בטובו וא"ל הן שאול לו לעולם כל זמן שהוא רואי למלאכה דהאי בטובו משמע לן כל זמן שהוא (ג) בטובו לפיכך מחזירו מוכר ונוטלו כשילטרך: **והוא דקני מיניה.** דבעליס אבל לא קני (ב) מכי מהדייה כלאתה קנייה דמשיכה רשאוכה: **ומהדר ניה קפיה.** וכשיפחות שלא יהא רואי יחזיר לו שכירו דהא לאו במתנה יהביה שלא שאלה הואי [ג] ובטובו (ג) הוא והאי לאו טוב הוא: **פרדיסא.** פתמא: **רפיק ביה.** תד פרדיסא: **כל דבעי.** לפיכך [ד] גדול כמגטוכיא: **ואי ת"ל פרדיסי.** רפיק ביה כל פרדיסי לחיי ליה ולא תמרינן תרי פרדיסי הוא דקתמר ליה לחפי' טובא נמי משמע: **אושלן.** השתילני: **גרגותא.** כאר מים חיים להשקות שדות: **לא בני לה.** פס בא לבנותו ולומר עוד שאול לי לעולם זה מעכב עליו ולומר לא השתילתיך שלא תותו ולא כשנעשה אחר: **בני לה.** והרי היא שאולה לו עד שיפקה כל שדותיו: **בי גרגותא.** אמר לו בלשון הזה השתילני בי גרגותא השתילני מקום לחפור בו באר קתמר ליה: **וכרי ואזיל כמה גרגותי נחרעיה.** פס לא ימלא כאן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הרתוי: **ואריך למיקני מיניה.** מעיקרא ואי לא קנה מיניה דיבורא בעלמא ת"ל ומני למהדר ניה: **מתני' חייב להעמיד לו ניה.** בימי שכירותו: **לא יעשנו קטן.** השוכר מעכב עליו אי אפשי בבית גדול ואי אפשי בבית קטן: **גמ' ואי דאמר ליה בית זה.** אני משכיר לך: **מזדא ליה.** הלך לו מזלו גרם ואמלי חייב להעמיד לו בית: **וליטעמיך** ל"ג: **מהו דתימא מאי כוה דקאי מגודא דנהרא.** שהוא חשוב ומגודא דנהרא הוא דאמרי בהדיה שדרך בני אדם מקפידין בכך אבל אחרו ואחבו לא אתני בהדיה: **קמ"ל.** לאתולה מילתא אתני:

הדרן עלך השואל

המקבל. או בתריסות למחצה ולשלים ולרביע או בחכירות בכך וכך כורים לשנה: **לחרוש לחבירו.** אחר הקליכה או העקילה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו ויצמחו לכשתזרע: בזמורות

נקיטת חמש שנין. פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר בידי השוכר ואומר מאכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופרין בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא ת"ל לאתבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק פירות עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא בידי ואין השטר בידך כדי שלא יכחש לך מחצון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא מלגלג מע"פ שהשטר בידך ולשון אני פר"ח וזה לשונו יש לומרים שכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי חלקו של פלוני עשר שנים נק' דיניים י' דיניים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואומר למאכיר נקיטת חמש שנין כך ואיקנק להשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי האי פירושא בתלמה עכ"ל ולשון זה נראה עיקר אלא דבגמטות השוכר המומר שפרע השכירות ליירי נמי לעיל מיניה בסמוך ומשמע דבשכרי נמי ליירי (ד) ועוד דהשתא ניחא טפי מה שאמר במסקנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר לנפי זה השטר ישנו בידו המשכיר: **שואל אדם בטובו.** בערוך בערך שואל מפרש בטובו בטובא שממחזק השואל להמשאיל יכול השואל להשתמש לעולם בכליו של משאיל ואין נראה: **פרדיסי רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה.** וא"ת לאמר בריש המוכר את הבית (ב"מ דף פא:) ופס ד"ה לרעתא) לרעתא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי מי אמר לרעתי הוה משמע כולהו כמו פרדיסי דהא אמר התם בסוף פרק (דף פט:) דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ותו לא וי"ל דהיינו דוקא גבי מכר דאין נו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אבל בשאלה אינו מקפיד המשאיל לכל נרכו (ה) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחתונה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאיל על התחתונה שהשואל מוחזק וכ"ת לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נאמר בידו כלאמר לעיל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' בסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להסניע לשמטו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אבל במטלטלין אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקת קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

המקבל. בתבן ובקש. תותו שנקנין עם השעורה קרוי תבן והשאר נתרן קרוי קש שקורין מישטובל"ש כדכתיב (בראשית כד) גם תבן גם מספוא רב עמנו (שמות ה) לקוסם קש לתבן שהיו מלקטים בשדות הקש השאר אם תמת התבן כי התבן כבר הוליכוהו הבעלים מיש לביתו וכן ממירין בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה בממחר אלא תבן בממחר היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (ו) בעינא דתיבתן מרעתי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות מספא מן התבן ולזבל השדה ולהכי קאמר דתיבתן כלומר שיהא הקש במקום הזבל העומין מן התבן והא דקאמר נמי בעינא מיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתרכך נקרע הכל תבן: [וע"ע תוספות שבת לו: ד"ה כירה]:

ומזל

שכיר בזמנו נשבע ונוטל א שכיר בזמנו נשבע ונוטל הוא דרמו רבנן שבועה עליה ב משום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל ג הכא שוכר מהימן בשבועה אמר רבא אמר רב נחמן ד האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתיך פלגא ה"ג דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא [א] תחזק עליה אמר רב נחמן ה שואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל ו והוא דקני מיניה אמר רב מרי בריה דרב אשי ז ומהדר ליה קתיה אמר רבא ח האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה אמר רב פפא ט האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה לא בני לה גרגותא ונפלה בני לה בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מיניה: **מתני'** י המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם: **גמ'** יא היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד ב אמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה יב בית כזה אני משכיר לך ואבתי מאי למימרא יג לא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

הדרן עלך השואל

המקבל שדה מחבירו יג מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש (ו) אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה יד כשם שחולקין בתבואה כך חולקין ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות

א ש מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' ו סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ב ופעיף ג [וסי' עח סעי' ג]:

ב ג מיי' שם פ"ו הל' ג ועיין בהשגות ומ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף ו:

ג ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:

ד ה ו ז מיי' פ"ל מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין נב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ו:

ה ח מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ז:

ו ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ח:

ז י כ ל מ מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף ח:

ח [מיי' שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' שיב סעי' ו בהג"ה]:

ט ס מיי' שם פ"ח הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ד:

י ע מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמב סעיף ג:

יא ב מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' ו סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ב ופעיף ג [וסי' עח סעי' ג]:

יב ג מיי' שם פ"ז הל' ג ועיין בהשגות ומ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף ג:

יג ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:

יד ה ו ז מיי' פ"ל מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין נב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ו:

טו ח מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ז:

טז ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ח:

יז י כ ל מ מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף ח:

יח [מיי' שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' שיב סעי' ו בהג"ה]:

יט ס מיי' שם פ"ח הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ד:

כ ע מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמב סעיף ג:

הגהות הב"ח

(א) במשנה למרוס אחריה ימרוס: (ב) רש"י ד"ה שכיר וד"ה אבל הד"ה: (ג) ד"ה ומהדר וכו' ובטובו הוא ואפי': (ד) תוס' ד"ה נקיטת וכו' דבסכי נמי מיירי הכא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכו' ועוד י"ל. ג"א כרש"י המוכר [צמ] הבית דמו התוס' ד"ה המקבל וכו' ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דתיבתן:

הגהות הגר"א

[א] גמ' תמוה. ג"א גילסא ר"ח מחזק עלך. בעל העיטור ועי' בתוס' (ולשון שני פר"ח כו'): [ב] רש"י ד"ה והוא דקני. מכי כו'. ג"א ומ"ף ובמכ"ס מפרשים אפי' לא מהדייה ועי' רמ"ה והגה"מ: [ג] שם ד"ה ובטובו. ובטובו כו'. ג"א ר"ל שאינו יכול למקנו: [ד] שם ד"ה כל דבעי אפי' כו'. ג"א ובמכ"ס פי' אפי' אינו שלו: